

בפרשת להקת כרמון, שלא רצתה לאכול כשר. מה זה נוגע לכנסת? בשלוש ישיבות המליאה נכחו בין 12 ל-25 ח"כים. גם לי היה קשה לחזיק מעמד במשך כל הישיבות, כי הוויכוח על ענייני התעסוקה היה חסר עניין. הוא נועד, בעיקר, לספק לח"כים מן הספסלים האחרונים, את האפשרות לדבר קצת. השתמשנו בהזדמנות זו להגיב על כמה תופי עות מפקקות בצמרת המדינה. להלן מובא הנאום המלא בעניין זה:

# מיהו מלך הניצים?

עמ חצי שנה מאז המלחמה, ולאזרחים של השטח הזה אין אזרחות, אין תושבות, ואין להם בכלל זכויות אזרחיות.

**אליעזר שוסטק** (המרכז החופשי): אבל דווקא ישיבת העבודה של שירות התעסוקה של מדינת ישראל קיימת שם.

**אורי אבנרי**: לא אמרתי שלא. הבעתי רק מיסאלה ששרהעבודה ילמדנו, בדבריי-תשובתו, מה נעשה שם. כיוון שלא עשה זאת בסקירתו המעניינת. בסקירתו לא טיפח שרהעבודה עדיין את ירושלים למדינת-ישראל. החלק הזה לא נזכר כלל בנאום.

**מנחם ירד** (גח"ל): — — —  
**אורי אבנרי**: למה לך לענות בשם אחרים? אני מאמין לך שאתה מוסחה, אבל השר מוסחה גדול מדי.

**שרהעבודה יגאל אלון**: בסיכומי כו"ח העבודה הנוסף, הזכרתי את 14,000 אנשי ירושלים המזרחית, שנצטרפו לכוח-העבודה הישראלי.

**אורי אבנרי**: נכון, הזכרת לי. אבל לא אמרת מה קורה איתם.

**ויקטור שפיטוב** (מפ"ם): כדאי לציין כאן ש' לאורחי העיר העתיקה הוענקו תעודות-זהות.

**אורי אבנרי**: אכן, אבל איזו זכות מעניק להם הדבר? אני רוצה לשאול אותך, חבר-הכנסת שפיטוב, כנציג מפלגה השותפת בממשלה: מדוע לא הונח על שולחן הכנסת חוק כלשהו המסדיר את מעמדם של תושבי ירושלים המזרחית?

**ויקטור שפיטוב** (מפ"ם): אני לא רוצה להת' ווכח איתך על נקודה זו. אני רק מצוין עובדה.

**אליעזר שוסטק** (המרכז החופשי): דרוש זאת בשביל אנשי שכם, לא בשביל אנשי ירושלים  
**אורי אבנרי**: זאת אתה דורש.

## באמצע הדרך — בין מה למה?

אשר למצב הכלכלי הכללי, לצערי אין אני שותף לאופ' טימיות של שרהעבודה. אני יכול להבין שיצירת אופטי' מיות היא היום פעולה כלכלית, מפני שדרושה קצת אופ' טימיות במשך כדי להזניז את הגלגלים שנעצרו בגלל ה' מיתון, והדבר לא קל.

הרבה יותר קשה להשחיל את החוט בחזרה לקוף המחט, מכפי שהיה להוציא. את ה' דבר הזה כבר למדנו.

אבל לגבי בסיס האופטימיות הזאת אני קצת מסופק. שרהעבודה אמר: "אנחנו באמצע הדרך". אכן, ניסוח קולע.

אנחנו נמצאים בדיוק באמצע הדרך — בין הבחירות של 1965 לבין הבחירות של 1969. משמע, אנחנו נמצאים בדיוק באמצע הדרך בין המיתון שהתחיל למחרת הבחירות ובין המיתון שיתחיל למחרת הבחירות הבאות.

אינני דואג למצב במדינה במשך השנתיים הקרובות. אני מאמין באמונה שלמה שממשלה זו תעשה הכל כדי שעד הבחירות יהיה המצב שפיר וטוב ככל האפשר, והמלחמה הכניסה די כסף כדי שהדבר הזה יהיה נתון. אני רק שואל את עצמי אם הממשלה הזאת אינה עושה הכל כדי שהמיתון יהיה בלתי-נמנע אחרי הבחירות הבאות. הכסף הרב הזורם עכשיו למשק, והמושקע כדי להקל על מצוקת המיתון, כסף זה מושקע טוב ללא שום תיכנון אמיתי. הוא מושקע בלי ליצור תעסוקה אמיתית.

כי הרי מזרימים את רוב הכסף לאותם מפ' עלים כושלים, שבגלל היותם כושלים ביצעה הממשלה את המיתון כפעם שעברה.

כאשר דיבר היום חבר-הכנסת שערי על חוסר התיכנון הכלכלי במדינה (דבר שהוא חייב לדעתו כי הרי הוא סגן-שר הכלכלי), הצגתי לו שאלה פרובוקטיבית — איך הוא מסביר זאת? למה אין אצלנו תיכנון כלכלי כולל? הוא לא מצא תשובה. הוא אמר שזה עניין פסיכולוגי.

אני סבור שהתשובה היא שונה: המישטר הזה הוא פריציה של קבוצות-להץ, שרובן מיוצגות על-ידי מפלגות. כמעט כל משרד ממ' שליטי הוא מעין אחוזה פרטית של קבוצת-להץ מפויימת, של מפלגה מפויימת.

איך יכולה להיות במדינה הזאת, במישטר הנוכחי, אוטו-ריטה מספקת שתהא חולשת על כל קבוצות-להץ, שתהא מסוגלת לתאם בין משרדי הממשלה השונים ולהגיע לכלל תיכנון כולל של המשק?

"טוב ששרהעבודה מסר כאן הודעה על מצב התעסוקה, כי בזה הוא סיפק תעסוקה לכנסת," אמר אחד הח"כים.

ואכן — בשבוע שעבר פעלה הכנסת, "על ריק". הובא בפניה רק חוק חדש אחד — וזה לא הגיע כלל לדיון, מפני ששרהמשפטים אחר בעשרים דקות. בגלל טעיה, "פתימת הפה" לא הובאו לדיון אלא שלוש הצעות לסדר-היום, שהועברו בולן לוועדה. (הצבענו נגד ההצעה לרון

להלכה. אנחנו יודעים שענייני-העבודה הם בידי משרד העבודה, ולא חשוב אם פקיד משרד-העבודה לובש מדים של קצין-מימשל או לא.

אני חושב שמן הרצוי היה שלפחות בדבריי-התשובה שלו יסביר לנו השר מה קורה שם מבחינת התעסוקה, מבחינת עבודות יזומות.

איזה אחוז מן המובטלים זוכה לעבודה יזו? מה? האם התשלום עבור עבודה יזומה בשט' חים המוחזקים תואם את התשלום בישראל? נידמה לי שלא. נידמה לי שבגדה המערבית התשלום הוא בערך חצי, או אולי קצת למעלה מחצי. כאשר הייתי בעזה, ברצועה ובאל-עריש, שמעתי על תשלום של שלוש לירות



אלון (עם אלוף טל ואשכול)

ליום. נידמה לי שקלטתי רמז למחשבה שמוטב שבועה לא יהיה המצב יותר מדי טוב, כדי שאפשר יהיה לשכנע את הערבים שם להגר לחר'ל. הייתי מבקש לשמוע קצת פרטים על הנושא הזה מפי שרהעבודה.

ברצוני להציע, ושוב מבלי להיכנס היום לחיכוח בין רעיון הפרוציה לבין פיתרונות אחרים, כי מה שלא יהיה הפיתרון המוצע, כדאי להחיל את הוראות חוק שירות התעסוקה על השטחים המוחזקים, באמצעות צחים של ה' מושלים הצבאיים.

כי למה יהיה הבדל? מי שדוגל כמזנו, במדי' נה פלסטינית, מעוניין ליצור שם את האווירה הידידותית הדרושה לשם כינון פריציה. ואפ' לו מי שנמצא בקצה השני של הבמה ורוצה בסיפוח השטחים, איזה עניין יכול להיות לו ביצירת פער כה גדול בין מדינת-ישראל לבין השטחים המוחזקים?

## מדוע אין אזרחות לתושבי

### ירושלים המזרחית?

הייתי מבקש לשמוע גם על המצב בירושלים המזרחית. באיזו מידה חל חוק שירות התעסוקה על אוכלוסי ירושלים המזרחית? הממשלה לא העניקה אזרחות לאזרחי ירושלים המזרחית, ונידמה לי שאפילו תושבות אין להם. סופחו שטחים, אבל לא סופחו אנשים. לתו' שבי ירושלים המזרחית אין בכלל מעמד.

פעמים רבות הבטיחו לנו כי יביאו לפנינו חוקים שיסדו רו בעיה זו — לא רק בשטח העבודה, אלא בכל השטחים. אבל החוקים מתמהמהים. וגם דבר זה מעורר בלבי חשדות כבדים ביותר לגבי הכוונות האמיתיות של אותם הדוגלים בסיפוח, להבדיל מהצהרותיהם הפומביות.

כי חנה לפנינו מיקרה-ימבחן? סופח שטח קטן, ובשטח קטן זה יש אוכלוסיה. עברה כמי

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. היה נעים לשמוע נאום של שרהעבודה דווקא על ענייני-עבודה.

משום ששרהעבודה — כמו הרבה שרים אחרים בממ' שלה — מפנק אותנו לאחרונה בנאומים, אבל למרבה הצער לא כולם מוקדשים לענייני-עבודה דווקא.

ואני מרשה לעצמי לומר שאני רואה בעין רעה, או שומע כאוזן רעה, את ההתחרות בין שריהממשלה, בנאומים ובהכרזות, על כתר הקיצוניות, על כתר מלך הניצים כממשלה.

אבל אם כבר זכינו לשרהעבודה המרבה לחשוב על ענייני חוקי-בטחון, חבל שהוא לא קשר היום את ענייני-העבודה לעניינים המדיניים. והרי לנאום של שרהעבודה היום לא היה שום קשר עם המצב שנוצר מאז המלחמה. אפשר היה לנאום את אותו הנאום גם לולא היתה המלחמה, לולא היו תוצאות המלחמה חלק כל-כך חשוב של מציאותנו.

## יישוב הפליטים: הדרך לחיסול המיתון

שרהעבודה דיבר היום על הצורך בעבודות ציבוריות. כולנו מבינים שאין מנוס מכך. הוא הפליג בתקוה שהתקציב לענייני-פיתוח, לעבודות ציבוריות, לא יפול בשנה הבאה מן התקציב בשנה השוטפת.

מדוע לא יפליג שרהעבודה במחשבות יותר מרחיקות-לכת, וינסה לשלב, למשל, בכעייזת האלה את יישוב הפליטים?

הנה לפנינו אפשרות של פרויקט ציבורי עצום מבחינה כלכלית, שלא לדבר כלל על ההשלכות המדיניות. הכסף הדרוש לכך מצוי, לפי מיטב הבנתי, והוא לא יבוא ממקורות פנימיים.

אילו היתה ממשלת ישראל באה היום עם פרויקט מרשים וגדול להתחלת יישוב הפלי' מים בארץ-ישראל — אין שום של ספק שהיו נמצאות לכך קרנות בינלאומיות גדולות.

אני מרשה לעצמי להסתמך כאן על דובר של המערך, חבר-הכנסת חיים צדוק, שאישר זאת בדבריו בשבוע שעבר. מה הרבה שנים אנחנו יודעים שכל גורם ישראלי, שיבוא ליישב את בעיית הפליטים, ימצא בעולם כל סכום-כסף לכך. כאשר אמרנו זאת לפני המלחמה, בשעה שהנתונים היו שונים לגמרי — עורר הדבר התנגדות מובנת, טבעית. אבל היום, כאשר ניתן לגשת לפיתרון הבעיה הזאת בשטחים המוחזקים, אני תמה ושואל: מי בכלל יתנגד לכך? הרי אף הדוגלים בסיפוח השטחים, מכריזים השכם והערב שהם רוצים ליישב בשטחים אלה את הפליטים. על אחת כמה וכמה אנשים כמזנו, הדוגלים בהקמת פלסטין ובפריציה.

שרהעבודה יגאל אלון: הצטרפת לנני' צי"ם?

**אורי אבנרי**: לדעתי זוהי תוכנית השלום בהא' הידיעה היום.

מי בכלל יכול להתנגד לתוכנית יישוב הפליטים? למה אין הממשלה ניגשת לזה מייד? למה היא נסוגה מן הרמזים שהשמיעה בכיוון זה בשובו-עור הראשונים אחרי המלחמה? איזה הסבר יכול להיות לזה, מלבד הכוונה להביא את הערבים לירי הגירה? דהיינו: לא רק סיפוח, כי אם סיפוח שטחים מעומי-אוכלז' סין ככל האפשר, בניגוד להצהרות הפומביות של התומכים בסיפוח!

מי שאינו דוגל בפיתרון הזה — פיתרון שלילי לחלוטין מכל הבחינות — מוכרח לדאות את האפשרויות הכלכליות העצומות הגלומות בתוכנית להתחלת יישוב הפליטים.

זה ייבוא הון עצום, זו תעסוקה עצומה ויצו' רת תשתית, זה מנף עצום לפתרון פוליטי של בעיית ארץ-ישראל בכל כיוון שהוא.

ובכן, מדוע אין הדבר מתבצע, מדוע אינו נמצא בתיכנון ממש? מדוע אין אפילו רמז לכך בנאום פרוגרמטי כמו זה של שרהעבודה היום?

## מה קורה בשטחים המוחזקים

ומכאן לבעיית העבודה בשטחים המוחזקים. אני תמה מדוע לא היה אף רמז בעניין זה בנאומו של שרהעבודה היום.

נכון שלהלכה אין שרהעבודה אחראי למה שקורה בשט' חים המוחזקים. זה עניין של המימשל הצבאי. אבל זה רק